Mijo Mirković

V začetku letošnjega leta je jugoslovansko javnost presenetila nepričakovana novica o smrti univerzitetnega profesorja in akademika dr. Mija Mirkovića.

Rodil se je 28. septembra 1898 v Raklju v Istri. Šolal se je doma in v tujini, kjer je tudi promoviral, in si že tedaj pridobil solidne osnove za svoje poznejše znanstveno delo. Po raznih privatnih in državnih službah je leta 1928 začel kariero akademskega učitelja kot docent na pravni fakulteti v Subotici, kjer je leta 1939 postal redni profesor in v jeseni istega leta prešel v istem nazivu na Ekonomsko-komercialno visoko šolo v Beogradu.

Po narodnoosvobodilnem boju, v katerem je od septembra 1944 tudi aktivno sodeloval, je krajši čas opravljal razne občasne funkcije v državni upravi, a se je kmalu vrnil na svoje znanstveno področje in pedagoško delo na najvišji ustanovi za ekonomski študij v svoji republiki — Ekonomsko-komercialni visoki šoli v Zagrebu. Hkrati je kot strokovnjak sodeloval na mirovni konferenci v Parizu in je bil jugoslovanski delegat na zasedanju ekonomsko socialnega sveta OZN v New Yorku. Na Ekonomsko-komercialni visoki šoli, kjer je bil direktor od avgusta 1945. leta dalje, in na Ekonomski fakulteti, ki je 1947 nadomestila preje imenovano ustanovo, se je poleg proučevanja gospodarskega sistema in ekonomike S F R J vse bolj posvečal tudi gospodarski zgodovini jugoslovanskih narodov, ki jo je od 1953 dalje tudi predaval. Poleg tega pa je še s posebno intenzivnostjo raziskoval življenje in delo velikega Istrana Matije Vlačića Ilirika. Tesna povezanost z rodno istrsko zemljo in njenimi ljudmi, čeprav je moral kot begunec v času med obema vojnama živeti izven nje, je v mnogočem navdihovala in vplivala tudi na njegovo literarno in publicistično dejavnost [npr. zbirka čakovskih pesmi Dragi kamen (1938), članki v časopisu Istra pod skupnim naslovom Istra se mijenja (v l. 1937—38) in roman Tijesna zemlja (1946)]. Zaradi svoje mnogostranske kulturne in znanstvene dejavnosti je leta 1947 postal redni član J A Z U in je bil neko dobo tudi njen glavni tajnik. Umrl je 16. februarja 1963. leta.

Celotno življenjsko — literarno in publicistično, strokovno in znanstveno raziskovalno — delo akademika Mija Mirkovića je ne samo zelo obsežno, marveč je tudi zelo pomembno in je na mnogih področjih obogatilo hrvatsko in na sploh jugoslovansko kulturno izročilo. Višek v znanstveno raziskovalnem delu je dosegel na dveh področjih, ki sta ga v zadnjem obdobju življenja prvenstveno privlačila. Gre na eni strani za proučevanje gospodarske zgodovine jugoslovanskih narodov, kar je bilo tesno povezano s pedagoškim delom pokojnika. Sintezo tega proučevanja je skušal dati v knjigi Ekonomska historija Jugoslavije, Zagreb 1958 (443 str.), ki je ne glede na prigovore — zlasti ob prikazu poglavitnih razvojnih smeri gospodarskega in družbenega razvoja pri jugoslovanskih narodih do konca 18. stoletja — važno delo zlasti z vidika nadaljnjih raziskav tega področja naše zgodovine, a še posebno za obdobje kapitalizma. Še bolj kakor to področje pa je akademika Mirkovića pritegovalo proučevanje življenja in dela Matije Vlačića Ilirika. Prav njegova zasluga je — v študij tega problema je namreč vključil mnogo dotlej neznanega gradiva iz številnih tujih arhivov in bibliotek — da poznamo danes življenje in delo ter duhovno podobo tega velikega humanista in reformatorja našega rodu do tolikih podrobnosti. Še posebej pa je osvetlil sredino, iz katere je Vlačić izšel, dalje njegova zgodovinska dela in odnos do rodnega kraja, s čemer je odprl nove strani v dosedanjem raziskovalnem delu o velikem Istranu 16. stoletja.

Rezultate svojega dela na tem področju je dal v vrsti razprav in knjig,[1] a v knjigi Matija Vlačić Ilirik je strnil prejšnja dela in svoje proučevanje v široko in svojstveno zajeto sintezo.[2] Menim, da je popolnoma pravilno trditi, da gre prav raziskave o Vlačiću šteti za najpomembnejši znanstveni dosežek M. Mirkovića.

Zgoraj orisano znanstveno delo akademika Mirkovića in njegova raziskovalna dejavnost sta povezana vsaj deloma, neposredno ali posredno, tudi s slovensko zgodovino. V gospodarski zgodovini Jugoslavije je v sorazmerju s celotnim obsegom vključen tudi razvoj na Slovenskem, a z rezultati raziskav o Vlačiću moremo vsaj deloma osvetliti celotni pojav flacijanizma na Slovenskem in v določenem pogledu tudi podobo Sebastijana Krelja, drugega superintendenta slovenske protestantske cerkve in njegovega učenca. Akademik M. Mirković je dal s svojimi zgodovinskimi deli velik doprinos ne samo hrvatski, marveč celotni jugoslovanski historiografiji.

Z akademikom M. Mirkovićem je zapustila hrvatsko in jugoslovansko kulturno sredino široko razgledana osebnost, novinar in publicist, pesnik in pisatelj, ekonomist in zgodovinar, znanstvenik.

---

[1] M. Mirković, Flacius, Zagreb 1938; isti, Pokušaj Matije Vlačića Ilirika da osnuje sveučilište u Regensburgu i Celovcu, Rad JAZU 300 (1954), str. 537 do 573; isti, Magdeburške centurije, Rad JAZU 306 (1955), str. 5—74; isti, Matija Vlačić u Labinu i Veneciji, Jadranski zbornik 2 (1957), str. 63—94; isti, Matija Vlačić, Beograd 1957; omeniti pa je še obsežen predgovor o Vlačiću v izdaji njegovega Kataloga svjedoka istine (Catalogus testium veritatis) v zbirki JAZU Hrvatski latinisti 5, Zagreb 1960, str. XI—LXXIII.

[2] M. Mirković, Matija Vlačić Ilirik, Djela JAZU 50, Zagreb 1960.

Ferdo Gestrin